

2024_Anul TRIBUNA 140 (XIX): în Ardeal să se facă liniște și ordine!
- un homme très gentil, et pas plus? - să înceteze nemulțumirile legitime ale Românilor! - 3 Mai, Ziua Mondială a Libertății Presei!

În Ardeal să se facă liniște și ordine

Eu pot să vorbesc fără de rezervă, fiind-că nu sunt personal interesat în luptele politice și nu fac parte din nici un partid politic, nimic nu risc și pe nimeni nu pot angaja, ori-și-cine mă poate desavua fără supărare! să înceteze nemulțumirile legitime ale Românilor!

numai oameni lipsiți de cuvenita pregătire au primit sarcina de a-l rezolva!

un homme très gentil - et pas plus?

3 mai

Ziua Mondială a Libertății Presei

I. Slavici

În 3 mai - anual - jurnaliștii din întreaga lume sărbătoresc ZIUA MONDIALĂ A LIBERTĂȚII PRESEI, cunoscută și sub denumirea de Ziua Internațională a Libertății Presei. În 15 octombrie 1991, Conferința generală UNESCO adopta rezoluția „Promovarea libertății presei în lume”, prin care se recunoștea că „presa pluralistă și independentă este o componentă esențială a oricărei societăți democratice”. Doi ani mai târziu (în 1993), Adunarea Generală a ONU a proclamat Ziua mondială a libertății presei, pentru a aduce în atenția opiniei publice în fiecare an, importanța și necesitatea respectării libertății de exprimare, un drept înscris în Declarația Universală a Drepturilor Omului: „Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat”.

În urmă cu 130 de ani, la nici un deceniu de la fondarea Tribunei, scriitorul Ioan Slavici consemna prima criză a cotidianului, toate evenimentele și interesele factorilor interesați fiind prezentate în broșura „TRIBUNA și TRIBUNISTII”; continuăm reproducerea ultimei părți din această lucrare: «Tot nevoile ne-au silit să ne dăm cea mai bună parte din sufletele noastre spre a angaja pe frații noștri din România în lupta pentru cauza noastră și să ne dumirim, împreună cu dînșii, care anume dintre interesele patriei noastre sunt comune cu ale patriei lor. Azi nu mai e în România nici un om politic care nu se preocupă de interesele noastre, și nici unul în Ardeal care nu-și dă silința de a cunoaște pe ale României. Pe deplin dumiriți nu suntem încă, dar din zi în zi tot mai mult pătrunde convingerea, că pe timp îndelungat statul român e interesat ca monarhia habsburgică să fie bine încheiată în toate părțile ei și monarhia habsburgică e interesată ca statul român să se fortifice, pe timp îndelungat; noi Românii, toți avem aceleași interese. Numai după-ce ne-am pătruns de această convingere conformă cu marile interese europene, au putut frații noștri să se presinte alătura cu noi în fața Europei și să susțină cauza noastră fără

de sfială, ca ori și-cine care servește interese generale și pe nimeni în drepturile sale nu vrea să jignească. Lumea, care mai înainte nu ne știa, azi ne cunoaște și ne consideră drept un popor, care vrea și poate să-i facă mari servicii.

Că tot mai sunt în mijlocul nostru oameni, care n'au ajuns încă și poate nici nu vor ajunge vreodată să înțeleagă ast-fel situațiunea, aceasta n'are să ne mârșească. Lumea merge înainte, și cei ce nu sunt în stare să meargă cu ea rămân uitați în urmă, iar cei ce vor s'oprească sunt dați încetul cu încetul la o parte.

E trist ceea-ce s'a petrecut la Sibiiu, dar s'a dovedit încă odată, că zadarnică risipă de puteri e ori-și-ce opintire făcută spre a înăbuși glasul Românilor din regatul ungar; suntem azi mai dumiriți decât eri, un pas mare am făcut înainte.

De ce oare d-nii Eugen Brote, Vasile Lucaciu și Aurel Popoviciu trebuiau să fie înlăturați?

De când cu moartea Metropolitului Andreiu, oamenii de stat ai Ungariei s'au obicinuit a trata cestiuni politice cu fruntași români, care ori n'aveau legături adânci în masele mari ale poporului, ori priviau lucrurile din cercul strîmt al vre-unui mic orașel de provincie. S'au pomenit de odată cu acești trei oameni, care știu să pună cestiunea română în legătură cu marile cestiuni europene și să privească lucrurile din punctul de vedere al unei mai bune organizări în statul ungar și al fortificării monarhiei habsburgice. Nu concesiuni particulare pentru Români cer ei, ci îmbunătățiri în statul ungar. Cu asemenea oameni nu vrea să se întâlnească în calea lui nici un guvern, care nu e în stare să facă îmbunătățiri.

Nu e rău nici pentru noi, nici pentru regatul ungar, că oamenii aceștia, tineri încă, au fost nevoiți să facă școală politică la București, de unde mulți s'au întors cu rușine, dar nici unul cum a venit.

Silințele de a-i înlătura i-au desemnat și-i avem gata pentru timpul, când patria lor și neamul nostru îl vor reclama.

Eu pot să vorbesc fără de rezervă, fiind-că nu sunt personal interesat în luptele politice și nu fac parte din nici un partid politic, nimic nu risc și pe nimeni nu pot angaja, ori-și-cine mă poate desavua fără supărare.

Nu e bine așa cum este, nici pentru Români, dar nici pentru Maghiari, și nu e bine pentru nici unul dintre cei ce sunt interesați ca în Carpați să fie stări bine așezate. Nu e, și ar putea să fie, dacă Maiestatea Sa Împăratul și Regele Apostolic Francisc Iosif I n'ar mai fi avut, pe lângă toate cele-lalte, și nenorocirea de a fi lipsit în aceste grele timpuri de buni și sinceri sfetnici. Ani de zile mulți au trecut de când oamenii de stat ai Austro-Ungariei sunt de acord, că trebuie să fie înlăturat conflictul dintre Români și Maghiari, și în timpul acestor ani conflictul s'a înăsprit și a luat dimensiuni din ce în ce mai mari. De ce? Pentru-că tot numai oameni lipsiți de cuvenita pregătire au primit sarcina de a-l rezolva.

D-l Coloman Tisza e fără îndoială nu numai cel mai însemnat dintre oamenii de stat ai Maghiarilor, ci, în genere, un adevărat om de stat, care are concepțiuni clare, știe să aleagă mijloacele și înaintează cu hotărîre nestrămutată spre scopul ce-și pune. El bine, acest om de netăgăduită superioritate a comis greșale mari și i-a făcut patriei mult rău, pentru-că nu-i cunoștea pe Români, îi judecă după puținii cărturari cu care venise de câte-va ori în atingere și-i consideră drept o cantitate atît de negliabilă, încât nu se sfia să zică că nu mai există cestiune română!

Acești Români, considerați drept o cantitate negliabilă, au ridicat apoi și pe cele-lalte naționalități în picioare și au alarmat lumea întreagă. Trebuia deci să intre în guvern și un om, care îi cunoaște pe Români și are legături cu dînșii.

Acest om, mi-e și greu s'opun, a fost d-l comite Andreiu Bethlen, înrudit cu familia Mocsony, care stătuse câți-va ani pe la Sibiiu și pe la Brașov, de unde trecea din când în când la Sinaia, unde era foarte bine primit, dar considerat în genere ca „un homme très gentil - et pas plus”. Dar dacă avea legături și „cis” și „trans”, de ce folos i-au fost?

Azi avem un Președinte de Consiliu, chiar președinte, nu mai puțin, pe d-l baron Desideriu Bánffy, care a trăit mult în mijlocul Românilor, a administrat timp îndelungat un colț din Ardeal, a dovedit, ca

comisar regal în ținutul Năsăudului, că-i cunoaște pe Români și știe să profite de slăbiciunile lor și are oameni de casă până chiar și între fruntașii partidului național român. Spun cei ce-l cunosc mai de aproape, și dovedesc și oare-care fapte, că „Măria Sa” e „très hongrois” și, privind lucrurile din cercul strîmt al orașului Dées, nu prea știe să pună interesele patriei sale în concordanță cu ale amicilor monarhiei habsburgice. Aceste mai mari interese nu cer o „regulare” ca cea din ținutul Năsăudului, ci crearea în regatul ungar a unei stări de lucruri, pe care nici în Ardeal, nici în România, dușmanii Austro-Ungariei să nu o poată exploata în favorul lor, cum o exploatează pe cea de astăzi. Iar pentru aceasta nu are d-l baron Desideriu Bánffy nevoie de ajutorul nici unuia dintre concetățenii săi români, și cu atât mai puțin de al vre-unui Român care nu îi este concetățean, ci numai și numai de al concetățenilor săi maghiari. E demult de când Maiestatea Sa Regele Apostolic al Ungariei a exprimat dorința, ca în Ardeal să se facă liniște și ordine. Ridicat prin încrederea monarchului care a exprimat dorința aceasta în fruntea guvernului ungar și având majoritatea în parlamentul Ungariei, d-l baron nu are decât să fie adevărat om de stat, pentru-ca să înlătureze din rîndurile adversarilor săi, nu numai pe cei trei, ci pe toți oamenii însetați de pace.

Să înceapă d-l baron cât mai curînd, în tot casul înainte de serbările milenare, cu crearea unei legi electorale europenești, nu numai pentru Români, ci pentru întregul regat al Ungariei, și va fi făcut patriei sale un mare serviciu, va fi ferit pe neamul său de multe din supărările ce i se pregătesc pentru timpul mileniului. Românii o cer aceasta, aprobarea Coroanei e asigurată: nu mai lipsește decât o hotărîre bărbătească din partea guvernului. Să facă d-l baron ceea-ce trebuie să fie făcut, pentru-ca să înceteze nemulțumirile legitime ale Românilor, și-l încredințez eu că dușmanii săi Români își vor pierde toată trecerea și nu vor mai îndrăzni să-și ridice capetele. Nu va fi încă rezolvat conflictul dintre Români și Maghiari, căci așa de odată rezolvarea aceasta nu se poate face; dar din ziua în care Românii vor fi fost nevoiți să-și trimită reprezentanți în parlamentul ungar, conflictul va fi pierdut caracterul primejdios pe care-l are astăzi și fruntașii Românilor nu vor mai fi nevoiți să alerge la Viena și la București, ci se vor întîlni tot-deauna la Budapesta și se vor deprinde a lucra în înțelegere cu fruntașii concetățenilor lor maghiari. Dacă nu așa vor veni lucrurile, vina nu au s’o poarte Românii, care nimic nu pot, ci Maghiarii căroră toate le sunt cu puțință»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2024-tribuna-140-19-in-ardeal-sa-se-faca-liniste-si-ordine-un-homme-tres-gentil-et-pas-plus-sa-inceteze-nemulțumirile-legitime-ale-romanilor-3-mai-ziua-mondiala-a-libertatii-presei-175587.html>

The screenshot shows a web browser displaying a news article. At the top, there is a navigation bar with the Tribuna logo and a 140th anniversary banner. Below the navigation bar, there is a red menu bar with various categories. The main content area displays the article title, author name, and publication date. A small image of a watch is visible on the right side of the article preview.

În: Tribuna, 06 mai 2024

2024_Anul TRIBUNA 140 (XIX): în Ardeal să se facă liniște și ordine! - un homme très gentil, et pas plus? - să înceteze nemulțumirile legitime ale Românilor! - 3 Mai, Ziua Mondială a Libertății Presei!

În Ardeal să se facă liniște și ordine

Eu pot să vorbesc fără de rezervă, fiind-că nu sunt personal interesat în luptele politice și nu fac parte din nici un partid politic, nimic nu risc și pe nimeni nu pot angaja, ori-și-cine mă poate desavua fără supărare! să înceteze nemulțumirile legitime ale Românilor!

numai oameni lipsiți de cuvenita pregătire au primit sarcina de a-l rezolva!

un homme très gentil - et pas plus?

3 mai

Ziua Mondială a Libertății Presei

I. Slavici

În 3 mai - anual - jurnaliștii din întreaga lume sărbătoresc **ZIUA MONDIALĂ A LIBERTĂȚII PRESEI**, cunoscută și sub denumirea de **Ziua Internațională a Libertății Presei**. În 15 octombrie 1991, Conferința generală UNESCO adopta rezoluția „**Promovarea libertății presei în lume**”, prin care se recunoștea că „**presa pluralistă și independentă este o componentă esențială a oricărei societăți democratice**”. Doi ani mai târziu (în 1993), Adunarea Generală a ONU a proclamat **Ziua mondială a libertății presei**, pentru a aduce în atenția opiniei publice în fiecare an, importanța și necesitatea respectării libertății de exprimare, un drept înscris în Declarația Universală a Drepturilor Omului: „**Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat**”.

În urmă cu 130 de ani, la nici un deceniu de la fondarea Tribunei, scriitorul Ioan Slavici consemna prima criză a cotidianului, toate evenimentele și interesele factorilor interesați fiind prezentate în broșura „**TRIBUNA și TRIBUNIȘTII**”; continuăm reproducerea ultimei părți din această lucrare: «Tot nevoile ne-au silit să ne dăm cea mai bună parte din sufletele noastre spre a angaja pe frații noștri din România în lupta pentru cauza noastră și să ne dumirim, împreună cu dînșii, care anume dintre interesele patriei noastre sunt comune cu ale patriei lor. Azi nu mai e în România nici un om politic care nu se preocupă de interesele noastre, și nici unul în Ardeal care nu-și dă silința de a cunoaște pe ale României. Pe deplin dumiriți nu suntem încă, dar din zi în zi tot mai mult pătrunde convingerea, că pe timp îndelungat statul român e interesat ca monarhia habsburgică să fie bine încheiată în toate părțile ei și monarhia habsburgică e interesată ca statul român să se fortifice, pe timp îndelungat; noi Români, toți avem aceleași interese. Numai după-ce ne-am pătruns de această convingere conformă cu marile interese

europene, au putut frații noștri să se prezinte alături de noi în fața Europei și să susțină cauza noastră fără de sfială, ca ori și-cine care servește interese generale și pe nimeni în drepturile sale nu vrea să jignească. Lumea, care mai înainte nu ne știa, azi ne cunoaște și ne consideră drept un popor, care vrea și poate să-i facă mari servicii.

Că tot mai sunt în mijlocul nostru oameni, care n'au ajuns încă și poate nici nu vor ajunge vreodată să înțeleagă ast-fel situațiunea, aceasta n'are să ne mâhnească. Lumea merge înainte, și cei ce nu sunt în stare să meargă cu ea rămân uitați în urmă, iar cei ce vor s'o oprească sunt dați încetul cu încetul la o parte.

E trist ceea-ce s'a petrecut la Sibiiu, dar s'a dovedit încă odată, că zadarnică risipă de puteri e ori-și-ce opintire făcută spre a înnăbuși glasul Românilor din regatul ungar; suntem azi mai dumiriți decât eri, un pas mare am făcut înainte.

De ce oare d-nii Eugen Brote, Vasile Lucaciu și Aurel Popoviciu trebuiau să fie înlăturați?

De când cu moartea Metropolitului Andreiu, oamenii de stat ai Ungariei s'au obicinuit a trata cestiuni politice cu fruntași români, care ori n'aveau legături adânci în masele mari ale poporului, ori priviau lucrurile din cercul strîmt al vre-unui mic orașel de provincie. S'au pomenit de odată cu acești trei oameni, care știu să pună cestiunea română în legătură cu marile cestiuni europene și să privească lucrurile din punctul de vedere al unei mai bune organizări în statul ungar și al fortificării monarhiei habsburgice. Nu concesiuni particulare pentru Români cer ei, ci îmbunătățiri în statul ungar. Cu asemenea oameni nu vrea să se întîlnească în calea lui nici un guvern, care nu e în stare să facă îmbunătățiri.

Nu e rău nici pentru noi, nici pentru regatul ungar, că oamenii aceștia, tineri încă, au fost nevoiți să facă școală politică la București, de unde mulți s'au întors cu rușine, dar nici unul cum a venit.

Silînțele de a-i înlătura i-au desemnat și-i avem gata pentru timpul, când patria lor și neamul nostru îl vor reclama.

Eu pot să vorbesc fără de rezervă, fiind-că nu sunt personal interesat în luptele politice și nu fac parte din nici un partid politic, nimic nu risc și pe nimeni nu pot angaja, ori-și-cine mă poate desavua fără supărare.

Nu e bine așa cum este, nici pentru Români, dar nici pentru Maghiari, și nu e bine pentru nici unul dintre cei ce sunt interesați ca în Carpați să fie stări bine așezate. Nu e, și ar putea să fie, dacă Maiestatea Sa Împăratul și Regele Apostolic Francisc Iosif I n'ar mai fi avut, pe lângă toate cele-lalte, și nenorocirea de a fi lipsit în aceste grele timpuri de buni și sinceri sfetnici. **Ani de zile mulți au trecut de când oamenii de stat ai Austro-Ungariei sunt de acord, că trebuie să fie înlăturat conflictul dintre Români și Maghiari, și în timpul acestor ani conflictul s'a înăsprit și a luat dimensiuni din ce în ce mai mari. De ce? Pentru-că tot numai oameni lipsiți de cuvenita pregătire au primit sarcina de a-l rezolva.**

D-l Coloman Tisza e fără îndoială nu numai cel mai însemnat dintre oamenii de stat ai Maghiarilor, ci, în genere, un adevărat om de stat, care are concepțiuni clare, știe să aleagă mijloacele și înaintează cu hotărîre nestrămutată spre scopul ce-și pune. El bine, acest om de netăgăduită superioritate a comis greșale mari și i-a făcut patriei mult rău, pentru-că nu-i cunoștea pe Români, îi judecă după puținii cărțurari cu care venise de câte-va ori în atingere și-i consideră drept o cantitate atât de neglijabilă, încât nu se sfia să zică că nu mai există cestiune română!

Acești Români, considerați drept o cantitate neglijabilă, au ridicat apoi și pe cele-lalte naționalități în picioare și au alarmat lumea întregă. Trebuia deci să intre în guvern și un om, care îi cunoaște pe Români și are legături cu dînșii.

Acest om, mi-e și greu s'o spun, a fost d-l comite Andreiu Bethlen, înrudit cu familia Mocsony, care stătuse câți-va ani pe la Sibiiu și pe la Brașov, de unde trecea din când în când la Sinaia, unde era

foarte bine primit, dar considerat în genere ca „**un homme très gentil - et pas plus**”. Dar dacă avea legături și „**cis**” și „**trans**”, de ce folos i-au fost?

Azi avem un Președinte de Consiliu, chiar președinte, nu mai puțin, pe d-l baron Desideriu Bánffy, care a trăit mult în mijlocul Românilor, a administrat timp îndelungat un colț din Ardeal, a dovedit, ca comisar regal în ținutul Năsăudului, că-i cunoaște pe Români și știe să profite de slăbiciunile lor și are oameni de casă până chiar și între fruntașii partidului național român. Spun cei ce-l cunosc mai de aproape, și dovedesc și oare-care fapte, că „**Măria Sa**” e „**très hongrois**” și, privind lucrurile din cercul strîmt al orașului Dées, nu prea știe să pună interesele patriei sale în concordanță cu ale amicilor monarhiei habsburgice. Aceste mai mari interese nu cer o „**regulare**” ca cea din ținutul Năsăudului, ci crearea în regatul ungar a unei stări de lucruri, pe care nici în Ardeal, nici în România, dușmanii Austro-Ungariei să nu o poată exploata în favorul lor, cum o exploatează pe cea de astăzi. Iar pentru aceasta nu are d-l baron Desideriu Bánffy nevoie de ajutorul nici unuia dintre concetățenii săi români, și cu atât mai puțin de al vre-unui Român care nu îi este concetățean, ci numai și numai de al concetățenilor săi maghiari. E demult de când Maiestatea Sa Regele Apostolic al Ungariei a exprimat dorința, ca **în Ardeal să se facă liniște și ordine**. Ridicat prin încrederea monarhului care a exprimat dorința aceasta în fruntea guvernului ungar și având majoritatea în parlamentul Ungariei, **d-l baron nu are decât să fie adevărat om de stat, pentru-ca să înlătureze din rîndurile adversarilor săi, nu numai pe cei trei, ci pe toți oamenii însetați de pace**.

Să înceapă d-l baron cât mai curînd, în tot casul înainte de serbările milenare, cu crearea unei legi electorale europenești, nu numai pentru Români, ci pentru întregul regat al Ungariei, și va fi făcut patriei sale un mare serviciu, va fi ferit pe neamul său de multe din supărările ce i se pregătesc pentru timpul mileniului. Românii o cer aceasta, aprobarea Coroanei e asigurată: nu mai lipsește decât o hotărîre bărbătească din partea guvernului. Să facă d-l baron ceea-ce trebuie să fie făcut, **pentru-ca să înceteze nemulțumirile legitime ale Românilor**, și-l încredințez eu că dușmanii săi Români își vor pierde toată trecerea și nu vor mai îndrăzni să-și ridice capetele. Nu va fi încă rezolvat conflictul dintre Români și Maghiari, căci așa de odată rezolvarea aceasta nu se poate face; dar din ziua în care Românii vor fi fost nevoiți să-și trimită reprezentanți în parlamentul ungar, conflictul va fi pierdut caracterul primejdios pe care-l are astăzi și fruntașii Românilor nu vor mai fi nevoiți să alerge la Viena și la București, ci se vor întîlni tot-deauna la Budapesta și se vor deprinde a lucra în înțelegere cu fruntașii concetățenilor lor maghiari. **Dacă nu așa vor veni lucrurile, vina nu au s' o poarte Românii, care nimic nu pot, ci Maghiarii cărora toate le sunt cu putință**».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

tribuna.ro/stiri/cultura/2024-tribuna-140-19-in-ardeal-sa-se-faca-liniste-si-ordine-un-homme-tres-gentil-et-pas-plus-sa-inceteze-nemulțumirile-legitime-ale-romanilor-3-mai...
Tribuna 140 ani din 1884
Dintotdeauna pentru totdeauna!
DANIELA CÎMPEAN
Președinta CONSILIULUI JUDEȚEAN SIBIU
danielocimpean.ro
Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna de nord Centrul Cultural
2024 Tribuna 140 (19): în Ardeal să se facă liniște și ordine! - un homme très gentil, et pas plus? - să înceteze nemulțumirile legitime ale Românilor! - 3 Mai, Ziua Mondială a Libertății Presei!
Marius HALMAGHI 06.05.2024 21:48 328 vizualizari 0 comentarii

În: **Tribuna**, 06 mai 2024